

De executeur regelt het wel

Mr. Elle J.T. van Gompel¹

De executeur heeft enkele privatieve bevoegdheden

¹ Kandidaat-notaris bij Van Heeswijk Notarissen te Rotterdam.

² Voor literatuur over de executele-regeling naar huidig recht zie: Handboek Nieuw Erfrecht (2002), Schols, blz. 449-483; Erfrecht (Van Gaalen), Art. 142-152; Asser-Perrick 6B, nrs. 506-533.

³ Voor 'executeurs-terminologie' zie: Schols, De executeur en zijn sterren, Nieuw Erfrecht 2001/5.

⁴ Zie o.a. Schols, L'executeur-testamentaire est mort, es lebe der Testamentsvollstrecker!, WPNR 1999/6374; Huijgen, Verdeling door de executeur-bewindvoerder?, WPNR 2004/6587; Schols, Testamentair bewind naar nieuw erfrecht; Theoretische en praktische varia, in: Bewind en aan bewind verwante vormen (Preadvies voor de jaarlijkse algemene ledenvergadering van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie), Den Haag: Servicecentrum Uitgevers 2004; Stollenwerck, Alleen de Guide Michelin geeft drie sterren!, FTV 2004/9; Schoordijk, Reactie op "Verdeling door de executeur-bewindvoerder?" van prof. mr. W.G. Huijgen, WPNR 2004/6603; Waaijter-Linders, Reactie op "Verdeling door de executeur-bewindvoerder?" van prof. mr. W.G. Huijgen en de bijdrage "Bewind en aan bewind verwante vormen" van mr. F.W.J.M. Schols, WPNR 2004/6603, alsmede het naschrift van Huijgen, WPNR 2004/6603.

⁵ Art. 4:144 lid 1 BW.

⁶ Art. 4:144 lid 1 BW.

⁷ Art. 4:146 lid 1 BW.

⁸ Zie in dit verband art. 3:170 BW.

Sinds 1 januari 2003 is een nieuwe regeling over de executele in de wet vastgelegd. Op grond van de huidige wettelijke regeling heeft de executeur meer mogelijkheden om zijn bevoegdheden uit te oefenen dan onder het oude recht. Dit hangt onder meer samen met het feit dat de positie van de legitimaris onder het huidige erfrecht aanzienlijk gewijzigd is. De legitieme portie is thans slechts een vordering in geld en kan niet langer in goederen worden opgeëist. Dit betekent dat de legitimaris het 'bezit' van de executeur moet dulden. Adviseurs 'verköpen' het fenomeen executeur dan ook onder het motto 'alles kan, alles mag: benoem een executeur en die regelt het wel!'²

De benoeming van een executeur wordt veelal ingegeven door de gedachte dat op die manier onenigheid tussen de erfgenamen kan worden voorkomen, waardoor de afwikkeling van de nalatenschap op een meer efficiënte wijze kan geschieden. Om dit te bewerkstelligen kiest de erflater er dus voor om bepaalde bevoegdheden met betrekking tot de goederen van de nalatenschap, die normaliter aan de erfgenamen gezamenlijk toekomen, in handen te leggen van een derde, de executeur.

De praktijkervaring die het notariaat sinds 1 januari 2003 heeft opgedaan met de nieuwe executele-regeling leert dat de executeur soms voor onaangename verrassingen komt te staan. En dat de erflater in het kader van de benoeming van de executeur niet altijd het laatste woord heeft. Ook de positie van de erven wordt (door de executeur) nog wel eens verwaarloosd. Daarnaast komt het voor dat erfgenamen de executeur het leven zuur proberen te maken. Hierna zal ik de bevoegdheden en de verplichtingen van de executeur op een rij zetten en enkele praktische problemen bespreken die zich voor kunnen doen bij de executele. Waar over executeur wordt gesproken, wordt de beheer-executeur of 'twee-sterren-executeur' bedoeld.³ De beheerexecuteur is de executeur die de bevoegdheid heeft de goederen van de nalatenschap te

beheren alsmede de onder het oude recht benoemde executeur aan wie het bezit van de goederen van de nalatenschap is toegekend. De bevoegdheden van de executeur-afwikkelingsbewindvoerder zullen in dit artikel niet aan de orde komen. Ik verwijs naar de discussie in de literatuur omtrent dit onderwerp.⁴

1. Taken en verplichtingen van de executeur

1.1. Hoofdtaken van de executeur

Om de positie van de executeur te kunnen begrijpen, is het van belang op een rij te zetten wat de hoofdtaken van de executeur zijn. Deze taken laten zich kort gezegd als volgt opsommen:

1. Het beheren van de nalatenschap.⁵
2. Het voldoen van de schulden die tijdens zijn beheer uit die goederen behoren te worden voldaan.⁶

Naast deze twee hoofdtaken heeft de executeur nog een subbevoegdheid, namelijk het aanwijzen van een boedelnotaris.⁷

De hiervoor onder 2. genoemde bevoegdheid zal hierna nog uitgebreid aan de orde komen.

Onder beheer wordt verstaan het verrichten van alle handelingen die voor een normale exploitatie van een goed dienstig kunnen zijn.⁸ Sommige beschikkingshandelingen kunnen ook als beheershandelingen gekwalificeerd worden. Hierbij kan men denken aan het verkopen van goederen die in het bedrijf van de erflater worden geproduceerd. Voorts is ook het innen van vorderingen die tijdens het beheer opeisbaar zijn geworden een beheershandeling.

De hiervoor opgesomde bevoegdheden zouden – indien de erflater geen executeur heeft benoemd – in beginsel aan de erfgenamen gezamenlijk toekomen. Wanneer er echter een executeur is benoemd, is deze privaatief, dus met uitsluiting van de erge-

namen, bevoegd de goederen van de nalatenschap te beheren, de schulden te voldoen en een boedelnotaris aan te wijzen. De bevoegdheid om over de goederen van de nalatenschap te beschikken komt de executeur en de erfgenamen tezamen toe.

De erflater heeft de mogelijkheid de taken en bevoegdheden van de executeur te beperken of uit te sluiten. Het is denkbaar dat de executeur slechts het beheer krijgt over specifieke goederen of dat hij slechts bepaalde schulden van de nalatenschap mag voldoen. Men zou zich kunnen voorstellen dat uitsluitend een executeur wordt aangesteld om de legaten aan zichzelf uit te keren. Denk bijvoorbeeld aan de situatie waarin aan de tweede echtgenote van de testateur de woning wordt gelegateerd en er problemen met de kinderen te verwachten zijn in het kader van de afgifte van dit legaat. De tweede echtgenote zou tot executeur benoemd kunnen worden met als enige bevoegdheid het aan zichzelf afgeven van het legaat van de woning.

Uitbreiding van de bevoegdheden van de executeur is binnen de executie-regeling niet mogelijk. Dit kan uitsluitend in het kader van het bewind dan wel door middel van het opleggen van lasten aan de executeur geregeld worden.⁹ Een en ander laat ik hier verder buiten beschouwing. De beide hiervoor opgesomde hoofdtaken zullen hierna nog uitgebreider aan de orde komen.

1.2. Verplichtingen van de executeur

Naast de hiervoor besproken hoofdtaken heeft de executeur ook enkele belangrijke verplichtingen. Deze verplichtingen hangen deels samen met de positie van de executeur, te weten die van vertegenwoordiger van de erfgenamen.¹⁰ Het gaat hierbij om de volgende verplichtingen:

1. Informatieplicht ten opzichte van (onder andere) de erfgenamen.¹¹
2. Het afleggen van rekening en verantwoording (onder andere) aan de erfgenamen.¹²

De informatieplicht van de executeur strekt ver. Uit de wet blijkt namelijk dat de executeur aan de erfgenamen 'alle door deze gewenste inlichtingen omtrent de uitoefening van zijn taak' moet geven.¹³ Op basis van deze bepaling zouden lastige erfgenamen kunnen eisen dat zij tot in detail geïnformeerd

worden over de gang van zaken met betrekking tot de afwikkeling van de nalatenschap. Indien deze erfgenamen inderdaad om een dergelijke zeer gedetailleerde uitvoering van de informatieplicht vragen gedurende de afwikkeling van de nalatenschap komt dit een efficiënte en snelle afwikkeling niet ten goede. Men moet mijns inziens in dit kader dan ook onderscheid maken tussen de informatieplicht en de rekening en verantwoording. De rekening en verantwoording (zie hierna) strekt veel verder dan de informatieplicht. Dit neemt niet weg dat wanneer de door de erfgenamen verzochte gedetailleerde informatie achterwege blijft, dit tot wantrouwen bij de erfgenamen kan leiden. De executeur kan dus niet anders dan de gevraagde inlichtingen verschaffen. Het is echter moeilijk aan te geven waar de informatieplicht precies eindigt en de rekening en verantwoording begint.

De executeur heeft nog drie andere verplichtingen, te weten:

1. Het opstellen van een (onderhandse) boedelbeschrijving met een voorlopige beschrijving van de schulden.¹⁴
 2. Het oproepen van de hem bekende schuldeisers tot indiening van hun vorderingen.¹⁵
 3. Het indienen van de successieaangifte indien alle erfgenamen in het buitenland woonachtig zijn.¹⁶
- Deze verplichtingen laat ik verder buiten beschouwing.

Uit het voorgaande blijkt dat de executeur als het ware in dienst staat van de erfgenamen. Het is van belang dat hij dit bij de uitoefening van zijn taak in zijn achterhoofd houdt.

2. Tegeldemaking ter voldoening van de schulden en overleg met de erfgenamen

Zoals reeds aangegeven is de bevoegdheid om goederen van de nalatenschap te gelde te maken ter voldoening van de schulden, één van de belangrijkste bevoegdheden van de executeur. Dit is tevens een terrein waar men de positie van de erven niet over het hoofd moet zien. Hoe ver deze bevoegdheid precies strekt en wat daarin de rol van de erfgenamen is, zal hierna aan de orde komen.

*De executeur
vertegenwoordigt de
erfgenamen*

⁹ Art. 4:144 lid 1 BW.

¹⁰ Art. 4:145 lid 2 BW.

¹¹ Art. 4:148 BW.

¹² Art. 4:151 BW.

¹³ Art. 4:148 BW.

¹⁴ Art. 4:146 lid 2 BW.

¹⁵ Art. 4:146 lid 2 BW.

¹⁶ Art. 72 Succ.w.

2.1. Ter voldoening van de schulden

Om welke schulden het bij deze bevoegdheid gaat is duidelijk. Het betreft de schulden die tijdens het beheer van de executeur uit de goederen van de nalatenschap behoren te worden voldaan.¹⁷ Dit zijn nalatenschapsschulden die al voor het beheer van de executeur opeisbaar waren alsmede nalatenschapsschulden die tijdens het beheer van de executeur opeisbaar zijn geworden. Welke schulden als schulden van de nalatenschap gekwalificeerd worden, is opgesomd in art. 4:7 BW. Hieronder vallen onder meer de schulden uit legaten die op één of meer erfgenamen rusten.

Voor de bevoegdheid van de executeur is het van belang dat de tegeldemaking inderdaad nodig is voor het voldoen van de hiervoor beschreven schulden. Wanneer blijkt dat de tegeldemaking van de goederen niet nodig was voor de voldoening van de schulden heeft dit externe werking.¹⁸ Dit betekent dat de executeur beschikkingsonbevoegd is. Deze opvatting is gebaseerd op een onder het oude recht gewezen uitspraak van het Hof Amsterdam.¹⁹ In de betreffende zaak had de executeur een tot de nalatenschap behorend woonhuis verkocht. Wanneer de onroerende zaak geleverd moet worden, weigeren de erfgenamen hieraan mee te werken. De koper vordert dat de erfgenamen worden veroordeeld mee te werken aan de levering. Het hof stelt de erfgenamen in het gelijk. Het hof oordeelde dat voor dergelijke handelingen, voorzover zij niet binnen de grenzen van art. 4:1059 OBW²⁰ vallen, door de erfgenamen toestemming verleend moet worden, bijvoorbeeld door middel van een boedelvolmacht, of eventueel in de plaats daarvan machtiging door de kantonrechter moet worden verleend. Voorts oordeelde het hof dat deze beperking van de bevoegdheid van de executeur ook jegens derden kan worden ingeroepen. Er is geen onder het huidige recht gewezen jurisprudentie bekend waaruit blijkt dat deze regel thans niet meer geldt.

Een vraag die hierbij rijst, is of de erflater deze 'extra voorwaarde' – te weten de voorwaarde dat de tegeldemaking geschiedt ter voldoening van de schulden – bij testament ter zijde kan stellen. De heersende leer is dat dit niet mogelijk is.²¹ Indien dit wel mogelijk zou zijn, betekent dit dat de execu-

teur ook beschikkingshandelingen kan verrichten zonder dat die beschikkingshandelingen als beheershandelingen te kwalificeren zijn dan wel deze handelingen noodzakelijk zijn voor de voldoening van de schulden.

2.2. Tegeldemaking ter voldoening van de schulden en de positie van de erfgenamen

Hoewel het voldoen van de schulden tot de hoofdtaken van de executeur behoort, kan hierin toch ook een rol voor de erven zijn weggelegd. Met betrekking tot deze rol van de erfgenamen, bestaan drie varianten:

1. De executeur dient omtrent de vraag welke goederen te gelde worden gemaakt en de wijze van tegeldemaking zoveel mogelijk in overleg te treden met de erfgenamen.²²
2. De erfgenamen dienen toestemming te verlenen voor het te gelde maken van bepaalde goederen.²³
3. De executeur hoeft in het geheel geen overleg te hebben met de erfgenamen omtrent de tegeldemaking van goederen.

Welke van de hiervoor genoemde varianten aan de orde is, heeft de erflater bepaald. Hoofregel is in ieder geval dat er geen toestemming nodig is van de erfgenamen om in het kader van deze regeling – dus ter voldoening van de schulden – te beschikken over de goederen die tot de nalatenschap behoren. Dit is anders wanneer de erflater dit uitdrukkelijk bij testament heeft bevolen. Indien het testament zwijgt zal sprake zijn van een situatie zoals onder 1. beschreven. In dat geval dient de executeur eerst in overleg te treden met de erven. Wanneer de erfgenamen het niet eens zijn met de voorgenomen tegeldemaking dient de executeur hen in de gelegenheid te stellen bij de kantonrechter bezwaar te maken.²⁴ Indien de erfgenamen binnen een gestelde redelijke termijn gebruik maken van deze mogelijkheid dient de executeur de beslissing van de kantonrechter af te wachten.

Hoe ver het overleg dient te gaan, meldt de wet niet. Sommige schrijvers betogen dat dit overleg onder bepaalde omstandigheden zelfs achterwege kan blijven.²⁵ Als voorbeeld van een dergelijke omstandigheid wordt veelal genoemd het feit dat er met spoed gehandeld moet worden en één van

¹⁷ Art. 4:144 lid 1 BW.

¹⁸ Kleijn, Het nieuwe erfrecht, JBN, nr. 29, blz. 10.

¹⁹ Hof Amsterdam, 8 september 1994, NJ 1995, 700 (dit betrof art. 4:1059 OBW).

²⁰ Art. 4:1059 OBW luidde als volgt:

"1. Indien de vereichte penningen niet voorhanden zijn tot het uitkeeren der legaten, hebben de uitvoerders de bevoegdheid om de goederen des boedels, in het openbaar, en volgens de gebruiken ter plaatse, te doen verkoopen; alles ten ware de erfgenamen mogten goedvinden om het noodige voorschot van penningen te doen. Voor de verkoop van registergoederen behoeven de uitvoerders de toestemming van de erfgenamen of, bij gebreke daarvan, de machtiging van de kantonrechter. 2. Die verkoop zal ook onder de hand kunnen geschieden, indien alle de erfgenamen het daaromtrent eens zijn geworden, behoudens de bepalingen ten opzichte van minderjarigen en onder curatele gestelde personen."

²¹ Vraagbaak Nieuw Erfrecht, Kleijn e.a., blz. 34.

²² Art. 4:147 lid 2 BW.

²³ Art. 4:147 lid 3 BW.

²⁴ Art. 4:147 lid 2 BW.

²⁵ Klaassen/Luijten/Meijer 2002, blz. 234.

de erfgenamen in het buitenland woont. Ik vraag me overigens af in hoeverre het feit dat een erfgenaam in het buitenland woont met het bestaan van moderne communicatiemiddelen (e-mail e.d.) nog aan te merken valt als bijzondere omstandigheid. Een ander voorbeeld waarin overleg eventueel achterwege kan blijven, is de situatie waarin er zeer veel erfgenamen zijn.

*Machtiging van de
kantonrechter kan de
toestemming van de
erfgenamen vervangen*

Het is denkbaar dat de erfgenamen hun toestemming weigeren dan wel expliciet te kennen geven dat zij niet instemmen met de tegeldemaking van een door de executeur aangewezen goed. Wanneer de erfgenamen hun toestemming dienen te verlenen kan dit probleem eenvoudig worden opgelost door de machtiging van de kantonrechter te vragen op grond van art. 4:147 lid 3 BW. Wanneer echter sprake is van een situatie zoals onder 1. genoemd, ligt het al weer wat anders. Indien de erfgenamen bij het overleg expliciet aangeven dat zij het niet eens zijn met de tegeldemaking van het betreffende goed en weigeren de beslissing van de kantonrechter in te roepen, kan de executeur het betreffende goed dan alsnog te gelde maken zonder dat hij daarop achteraf wordt aangesproken? In principe wel. Bij het antwoord op deze vraag dient mijns inziens echter wel onderscheid te worden gemaakt tussen de situatie dat de erfgenamen zelf een alternatief geven en de situatie dat zij dat niet doen. In het eerste geval lijkt het me voor de executeur de aangewezen weg om uitvoering te geven aan het alternatief van de erfgenamen, althans dit alternatief te onderzoeken.

Het kan echter ook zo zijn dat de erfgenamen niet allemaal op één lijn zitten. De voorzichtige executeur roept in dat geval de beslissing van de kantonrechter in. De praktijk leert namelijk dat de kantonrechter ook bereid is een machtiging te verlenen voor het te gelde maken van een goed ter voldoening van de schulden in gevallen waarin de executeur geen toestemming van de erfgenamen nodig heeft en hij slechts verplicht was zoveel mogelijk met de erfgenamen in overleg te treden. Nadeel is echter dat tegen een dergelijke beslissing van de kantonrechter nog hoger beroep open staat, wat de afwikkeling van de nalatenschap weer vertraagt. Tot slot is het denkbaar dat het goed dat de

executeur te gelde had willen maken voor een zeer goede prijs verkocht kon worden. Is het dan nog steeds zo dat de erfgenamen het laatste woord moeten hebben?

Hoe dient de executeur te handelen in de situatie dat hij geen overleg hoeft te hebben met de erfgenamen omtrent de tegeldemaking (situatie 3.) en de erfgenamen zich expliciet tegen de tegeldemaking uitspreken? In beginsel kan de executeur het betreffende goed ter voldoening van de schulden te gelde maken, maar loopt hij dan niet het risico dat hij achteraf door de erfgenamen bij de rekening en verantwoording alsnog op zijn vingers wordt getikt? Zij hadden immers expliciet aangegeven dat zij niet wilden dat het betreffende goed te gelde zou worden gemaakt. Daarnaast kan men zich ook hier weer afvragen of het uitmaakt of de erfgenamen zelf andere goederen hebben aangewezen die wel te gelde mogen worden gemaakt dan wel de situatie dat ze gewoonweg weigerachtig zijn en geen alternatief bieden.

Tot slot kan men in dit kader de vraag stellen in hoeverre het ontbreken van overleg met de erfgenamen aan derden kan worden tegengeworpen. De heersende leer is dat de 'overlegregeling' slechts interne werking heeft.²⁶ Het goed dat te gelde wordt gemaakt kan dus uiteindelijk wel – dus ook zonder overleg met de erfgenamen – rechtsgeldig door de executeur worden geleverd.

3. Rekening en verantwoording

Uit het feit dat de executeur de erfgenamen vertegenwoordigt, vloeit voort dat de executeur rekening en verantwoording is verschuldigd aan de erfgenamen.²⁷ Deze hoeft pas te worden afgelegd wanneer het beheer van de executeur is geëindigd. De vraag is of de door de executeur afgelegde rekening en verantwoording uiteindelijk de toets van de erfgenamen kan doorstaan. De wet geeft binnen de executele-regeling namelijk niet aan welke norm voor het uitoefenen van de executeursfunctie geldt. Binnen de wettelijke bepalingen omtrent bewind is hier wel iets over geregeld.²⁸ De wettelijke regeling omtrent bewind bepaalt name-

²⁶ Handboek Nieuw Erfrecht (2002), Schols, blz. 460.

²⁷ Art. 4:151 BW.

²⁸ Art. 4:163 BW.

lijk dat 'de bewindvoerder jegens de rechthebbende aansprakelijk is, indien hij in de zorg van een goed bewindvoerder tekortschiet, tenzij de tekortkoming hem niet kan worden toegerekend.' Wellicht dat deze norm ook kan worden toegepast op de functie van executeur en dient de rekening en verantwoording naast deze meetlat te worden gelegd.

Hierbij rijst de vraag in hoeverre de executeur gedurende zijn beheer zelfstandig beslissingen kan nemen zonder dat hij het risico loopt daar achteraf door de erfgenamen op te worden afgerekend. Dit zou bijvoorbeeld aan de orde kunnen zijn in de situatie dat een executeur tegen de wil van de erfgenamen bepaalde goederen te gelde heeft gemaakt (zie hiervoor). Voorts zou de situatie zich voor kunnen doen dat de executeur gedurende zijn beheer een legaat tegen inbreng heeft afgegeven en bij de afgifte van het legaat zelf heeft bepaald wat de inbrengwaarde is. Hoewel de executeur deze bevoegdheid heeft, zouden de erfgenamen de executeur achteraf wel kunnen aanspreken op het feit dat de vastgestelde inbrengwaarde met betrekking tot het legaat te laag is.²⁹

4. Einde beheer

Iedere executeur zal aan zijn taak beginnen in de veronderstelling dat hij zijn taak tot het einde toe zal volbrengen. Dat dit echter niet altijd het geval is zal hierna duidelijk worden.

4.1. Ontslag van de executeur

Wanneer een cliënt de vraag stelt of de erfgenamen geen enkele mogelijkheid hebben om iets tegen de executeursbenoeming te doen, is veelal het antwoord dat de erfgenamen de aangewezen executeur dienen te accepteren. Dit is echter niet helemaal waar. Indien de erfgenamen niet met de executeur door één deur kunnen, zouden ze zijn ontslag kunnen verzoeken.³⁰ Een executeur kan onder meer wegens gewichtige redenen worden ontslagen. In beginsel dient hierbij gedacht te worden aan de situatie dat een executeur in ernstige mate tekortschiet in de nakoming van zijn verplichtingen. Uit lagere jurisprudentie blijkt echter dat

erfgenamen kunnen dwarsliggen wanneer de persoon van de executeur hen niet aanstaat. Het niet door één deur kunnen, kan onder omstandigheden namelijk te kwalificeren zijn als 'een gewichtige reden'.

De Rechtbank Leeuwarden concludeerde bijvoorbeeld in een zaak dat er een zodanig gebrek aan vertrouwen was ontstaan dat de executeur daardoor niet langer kon functioneren in zijn hoedanigheid van executeur.³¹ In het betreffende geval had moeder haar overleden zoon tot executeur benoemd. Vader was al eerder overleden. Reeds bij het overlijden van vader waren de erfgenamen in twee groepen verdeeld. Een deel van de erfgenamen verzocht in de betreffende procedure om ontslag van de executeur. Zij stelden onder meer dat de executeur weigerde te communiceren en niet meewerkte aan de totstandkoming van een verdeling van de nalatenschap van vader en moeder. De executeur verweerde zich door onder anderen te stellen dat hij zijn taken als executeur niet kon uitoefenen aangezien bepaalde erfgenamen niet bereid waren mee te werken aan de afgifte van een verklaring van erfrecht die nodig was om over de gelden op de ervenrekening(en) te kunnen beschikken. De kantonrechter concludeerde dat het gebrek aan vertrouwen over en weer heeft geleid tot een impasse welke de vervulling van de functie door de executeur, op een wijze die van hem in redelijkheid kan worden verlangd, belemmerde. Volgens de kantonrechter waren de volgende feiten illustratief voor het tussen de erfgenamen bestaande gebrek aan vertrouwen:

- de erfgenamen waren niet bereid mee te werken aan de afgifte van een verklaring van erfrecht;
- er waren moeilijkheden met betrekking tot het beschikbaar maken van gelden van de ervenrekening(en) teneinde de hypothecaire schuld af te lossen en een dreigende executoriale verkoop van de tot de nalatenschap behorende onroerende zaken af te wenden.

Een en ander leverde volgens de kantonrechter een gewichtige reden op als bedoeld in art. 4:149 BW. De kantonrechter besloot dan ook de executeur met onmiddellijke ingang te ontheffen uit zijn functie.

²⁹ Kleijn, Het nieuwe erfrecht, JBN, nr. 29, blz. 11.

³⁰ Art. 4:149 lid 2 BW.

³¹ Rechtbank Leeuwarden, sector kanton, 10 oktober 2003, nr. 134509/EZ VERZ 03-62.

*Zorg dat de executele-
regeling goed geredigeerd is*

Voorgaande uitspraak illustreert dat de erfgenamen uiteindelijk het laatste woord hebben met betrekking tot het al dan niet aanblijven van een executeur. Wanneer de erfgenamen de benoeming van een executeur niet accepteren zal al snel sprake zijn van wantrouwen, waardoor de executeur belemmerd wordt in de uitoefening van zijn taak. Maar hoe zit het nu als de executeur zijn taak objectief naar behoren heeft uitgevoerd en hij vroegtijdig uit zijn functie wordt ontheven? De erflater heeft hem wellicht een behoorlijk loon bedacht. Krijgt hij dit nu nog volledig uitgekeerd? Het ligt mijns inziens op de weg van de kantonrechter om bij ontslag van de executeur in een dergelijk geval tevens een uitspraak te doen omtrent het loon van de afgezette executeur. Bij het achterwege blijven van een dergelijke uitspraak kan de executeur wellicht door middel van een actie op grond van onrechtmatige daad nog bij de erfgenamen aankloppen om dit loon alsnog uitbetaald te krijgen.

4.2. Beëindiging beheer executeur door de erfgenamen

Onder bepaalde omstandigheden biedt de wet aan de erfgenamen voorts nog de mogelijkheid om het beheer van de executeur te beëindigen.³² Zij hebben deze mogelijkheid in twee verschillende situaties:

1. In de situatie dat de schulden van de nalatenschap zijn voldaan en de lasten zijn uitgevoerd waarvan de afwikkeling tot de taak van de executeur behoorde of binnen een jaar na het overlijden van de erflater zou kunnen gaan behoren. Wanneer de schulden nog niet zijn voldaan en de erfgenamen voldoende middelen ter beschikking stellen, geldt de bevoegdheid om het beheer te beëindigen eveneens.
2. In de situatie dat een jaar en zes maanden is verlopen nadat de executeur de nalatenschap in beheer heeft kunnen nemen.

³² Art. 4:150 lid 2 BW.

Op grond van deze bepaling kunnen de erfgenamen dus door middelen ter beschikking te stellen alsmede na verloop van een bepaalde tijd het beheer van de executeur beëindigen. Indien het contact tussen de executeur en de erfgenamen niet erg goed is, zullen de erfgenamen eerder geneigd zijn om van deze bevoegdheid gebruik te maken. De beheersbevoegdheid van de executeur kan hem langs deze weg dus voortijdig worden ontnomen. Overigens heeft de executeur wel de mogelijkheid om de kantonrechter te verzoeken de termijn van een jaar en zes maanden te verlengen.

5. Tot slot

Hoewel een goed 'estate plan' niet compleet is zonder de benoeming van een executeur is het van belang dat men zich realiseert wat de positie van de executeur is en in welke situaties hij terecht kan komen. Zorg dus dat de executele-regeling in het testament goed geredigeerd is en de executeur beslagen ten ijs komt! Denk bij het opstellen van het testament met name aan een regeling voor de situatie dat goederen te gelde moeten worden gemaakt ter voldoening van de schulden. Schrijf uit wanneer en op welke wijze overleg dient plaats te vinden met de erfgenamen. Neem tevens een regeling op voor het geval de erfgenamen niet op één lijn zitten. Wanneer er eenmaal een executeur aan het roer staat, is het advies voor hem: betrek de erfgenamen bij de afwikkeling en hou ze in ieder geval voortdurend op de hoogte over de stand van zaken. Wellicht dat we dan kunnen concluderen: de executeur regelt het wel!

